

Warszawa, 30 listopada 2020 r.

Departament Legislacyjno-Prawny

991100/0146-497/2020

Związek Zawodowy Celnicy PI

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na wniosek z dnia 16 listopada 2020 r. o udostępnienie informacji publicznej, uprzejmie informuję, że pytania zawarte we wniosku w przedmiocie ustalania wysokości świadczenia emerytalnego z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych dla funkcjonariuszy Służby Celnej (FSC) oraz funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej (FSCS), którzy mają ustalone prawo do emerytury mundurowej, nie dotyczą informacji publicznej w rozumieniu ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1429 z późn. zm.), a żądane informacje nie podlegają udostępnieniu w trybie dostępu do informacji publicznej.

Według ugruntowanego w orzecznictwie stanowiska informacją publiczną jest każda wiadomość wytworzona lub odnoszona do władz publicznych, a także wytworzona lub odnoszona do innych podmiotów wykonujących funkcje publiczne w zakresie wykonywania przez nie zadań władzy publicznej. Musi ona przy tym dotyczyć sfery istniejących już danych i faktów. Nie stanowi natomiast informacji publicznej informacja o obowiązującym prawie (patrz np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 listopada 2012 r., sygn. akt I OSK 1963/12), a także informacja o sposobie rozumienia przepisów, czy też ich interpretacja (np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 maja 2019 r., sygn. akt II SA/Wa 2276/18). W wyroku z dnia 30 listopada 2018 r., sygn. akt I OSK 142/17, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że w kategorii informacji publicznej nie mieści się ubieganie o poradę prawną, wyjaśnienie charakteru i istoty przepisów prawnych.

Jednocześnie, poza trybem ustawy o dostępie do informacji publicznej, Zakład informuje:

Ad. 1 wniosku – Na podstawie jakich przepisów proceduralnych składany jest wniosek o ustalenie prawa do emerytury z powszechnego ubezpieczenia i w jakim trybie proceduje ZUS ?

Zasadą w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe jest wszczęcie postępowania na wniosek zainteresowanego, co wynika z treści art. 116 ust. 1 ustawy z

dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną.

Warunki, tryb wszczęcia postępowania w sprawach świadczeń, elementy, jakie powinien zawierać wniosek o świadczenie oraz dokumenty, jakie zainteresowany powinien załączyć do wniosku o emeryturę określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz. 1412).

Wnioski o emeryturę rozpatrywane są w trybie określonym w przepisach ustawy emerytalnej oraz ww. rozporządzenia.

Ad. 2 wniosku – W jakim terminie ZUS jest zobowiązany wydać decyzję w sprawie nabycia prawa do emerytury ?

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji.

Ad. 3 wniosku – W jakim maksymalnie terminie ZUS może wypłacać świadczenie emerytalne w formie zaliczki zamiast pełnego świadczenia emerytalnego?

Przepisy ustawy emerytalnej nie określają maksymalnego terminu, w którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wypłacać świadczenie emerytalne w kwocie zaliczkowej. Świadczenie w kwocie zaliczkowej jest przyznawane w toku postępowania o emeryturę, gdy nie jest jeszcze możliwe ustalenie ostatecznej wysokości świadczenia. W tym sensie decyzja przyznająca świadczenie w kwocie zaliczkowej rozstrzyga w części sprawę o świadczenie emerytalne, ustalając do niego prawo, a jednocześnie przyznaje czasowe prawo do świadczenia w wysokości zbliżonej do kwoty przewidywanego świadczenia.

Ad 4 wniosku – W jakiej wysokości i od jakiego dnia płacone będą odsetki przez ZUS w przypadku, gdy emerytura zaliczkowa wypłacana była w wysokości niższej od należnej?

Organ rentowy powinien wydać decyzję ustalającą ostateczną wysokość świadczenia i rozliczającą świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej na zasadach ogólnych wynikających z art. 118 ustawy emerytalnej. Gdy w decyzji przyznającej świadczenie w kwocie zaliczkowej został ustalony termin płatności świadczenia, organ rentowy powinien podjąć wypłatę świadczenia w wysokości wynikającej z decyzji ostatecznie ustalającej wysokość świadczenia:

- w najbliższym terminie płatności świadczenia albo
- w następnym terminie płatności, przypadającym po dacie wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji ostatecznej.

Podjęcia wypłaty w tym drugim terminie Zakład dokona, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji ostatecznej a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

Jeżeli obowiązujący w danym przypadku termin podjęcia wypłaty świadczenia nie byłby dotrzymany z przyczyn zależnych od ZUS, wówczas organ rentowy będzie zobowiązany do wypłaty odsetek za opóźnienie od kwoty wyrównania świadczenia. Okres ten rozpoczyna bieg od daty upływu terminu na wypłatę wyrównania świadczenia wynikającego z decyzji ostatecznie ustalającej wysokość świadczenia. Wysokość odsetek będzie zależała od długości okresu odsetkowego w indywidualnej sprawie oraz od wysokości wyrównania świadczenia ustalonego indywidualnie.

Odsetki nie powstaną za okres między ustaleniem świadczenia zaliczkowego a ostatecznego, jeśli nie było winą ZUS, iż przeciągało się wyjaśnianie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji ostatecznej.

Ad 5 wniosku – Czy w przypadku FSC oraz FSCS, którzy za okres składkowy pobierają emeryturę z ZER MSWiA, można mówić o zbiegu świadczeń?

Zbieg świadczeń następuje wówczas, gdy osoba zainteresowana ma ustalone prawo do co najmniej dwóch świadczeń. Okres służby uwzględniony w wymiarze emerytury policyjnej nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa i obliczaniu wysokości emerytury z FUS. Tak więc osoba, która ma w wymiarze emerytury policyjnej uwzględnione okresy służby zgodnie z art. 15d ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. i ustalone prawo do emerytury z FUS za okresy zatrudnienia (ubezpieczenia), z wyłączeniem okresów służby, będzie mogła pobierać obie emerytury.

W sytuacji gdy osoba zainteresowana ma jedynie ustalone prawo do emerytury policyjnej, nie zachodzi zbieg świadczeń.

Ad. 6 wniosku – Czy podstawą ustalania prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych będą wszystkie okresy podlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu rentowo – emerytalnemu w przypadku funkcjonariuszy Służby Celnej oraz funkcjonariuszy Służby Celno – Skarbowej, którym za okres od 15.09.1999 r. do 31.12.2017 r. – ustalono prawo do emerytury mundurowej, a składki rentowo – emerytalne opłacali od 15.09.1999 r. do 31.12.2017 r. ?

Osoba mająca ustalone prawo do emerytury policyjnej, która legitymuje się – poza okresami służby za okres od 15 września 1999 r. do 31 grudnia 2017 r. – okresami zatrudnienia (ubezpieczenia) może, stosownie do art. 2 ust.1 pkt 1 ustawy emerytalnej, zgłosić wniosek o ustalenie prawa do emerytury na podstawie ustawy emerytalnej. Jeżeli osoba ta spełnia warunki do emerytury powszechnej - określone dla ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. w art. 27 lub art. 28 ustawy emerytalnej, a dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. w art. 24 tej ustawy - nie ma przeszkód do ustalenia prawa do emerytury dla takiej osoby. Nie ma jednak w takim przypadku – stosownie do art. 5 ust.2a ustawy emerytalnej - podstaw prawnych do uwzględnienia przy ustalaniu wysokości emerytury z FUS okresów pełnionej służby w Służbie Celnej i Służbie Celno-Skarbowej, jeżeli z ich tytułu ustalono prawo do emerytury policyjnej.

Ad. 7 wniosku – W przypadku odliczenia od podstawy wymiaru emerytury ZUS składek za okres, który jest objęty decyzją ZER MSWiA prosimy o wskazanie podstawy prawnej

takiego działania oraz prosimy o odpowiedź na pytanie co stanie się ze składkami odprowadzanymi do ZUS przez funkcjonariuszy? Co stanie się także w takim przypadku ze składkami odprowadzanymi do ZUS od wynagrodzenia w związku ze świadczeniem pracy wobec innego pracodawcy np. funkcjonariusze, za zgodą Dyrektora bardzo często wykonywali prace na rzecz uczelni wyższych jako wykładowcy, szkół praw jazdy jako instruktorzy i innych...

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwana dalej ustawą systemową) nie zawiera regulacji dopuszczającej możliwość zwrotu składek należnych. Ustawa dopuszcza jedynie możliwość zwrotu nienależnie opłaconych składek. Zwrot ten odbywa się na warunkach określonych w art. 24 ust.6a i następnych tej ustawy.

W celu uniknięcia podwójnego uwzględnienia okresów służby w wymiarze emerytury policyjnej i emerytury z FUS wprowadzona została regulacja wynikająca z art. 40 ust. 8a ustawy systemowej, w myśl której Zakład zobowiązany jest do usunięcia z ewidencji należnych i zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne za okresy służby uwzględnione w wymiarze emerytury policyjnej.

W przypadku nieusunięcia tych składek zostałyby one uwzględnione – mimo braku podstaw prawnych – w wymiarze emerytury z FUS.

Zgodnie z art. 40 ust. 8a ustawy systemowej Zakład usuwa z ewidencji informacje o należnych i zwaloryzowanych składkach na ubezpieczenie emerytalne za okresy służby uwzględnione w wymiarze emerytury policyjnej, na podstawie zawiadomienia przez właściwy organ emerytalny o ustaleniu prawa ubezpieczonego do emerytury na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. W odniesieniu do funkcjonariuszy takie zawiadomienie przekazuje Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA.

Usunięciu podlegają składki emerytalne z konta ubezpieczonego i subkonta, przy czym z subkonta podlegają usunięciu tylko zewidencjonowane składki emerytalne oraz wyegzekwowane od tych składek odsetki za zwłokę wraz z opłatą promulgacyjną. Nie podlegają natomiast usunięciu środki zwrócone z otwartego funduszu emerytalnego i zewidencjonowane na subkoncie.

Na podstawie art. 40 ust. 8a ustawy systemowej nie podlegają usunięciu z ewidencji informacje o należnych i zwaloryzowanych składkach na ubezpieczenie emerytalne opłaconych z innego tytułu aniżeli z tytułu wykonywanej służby jako funkcjonariusz.

Ad. 8 wniosku – Jaki algorytm jest przyjęty do wypłaty świadczenia emerytalnego dla FSC oraz FSCS, którzy weszli w dualny system emerytalny, na podstawie art. 95 ust. 2 z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz.53) w związku z art. 15 d ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu

emerytalnym funkcjonariuszy (...) Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 723)?

Od 1 października 2003 r. przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1609) wyłączono funkcjonariuszy, którzy wstąpili do służby po 1 stycznia 1999 r. z systemu ubezpieczeń społecznych i wprowadzono możliwość uzyskania emerytury policyjnej przez tych funkcjonariuszy wyłącznie za okresy służby. Algorytm ustalania wysokości emerytury policyjnej został zapisany w art. 15a ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji..... Wprowadzenie tej regulacji nie wykluczało możliwości uzyskania emerytury z FUS z tytułu przebytych okresów zatrudnienia (ubezpieczenia), o ile ubezpieczony spełni warunki do emerytury określone w ustawie emerytalnej po wyłączeniu okresów służby z tytułu których zostało ustalone prawo do emerytury mundurowej. Okresy te nie mogą być wzięte pod uwagę przy ustalaniu prawa do emerytury z FUS oraz obliczenia jej wysokości, gdyż nie można mieć z tytułu służby ustalonego prawa do dwóch emerytur (tj. emerytury policyjnej i emerytury z FUS).

W przypadku ustalenia prawa do emerytury z FUS określonej w art. 24 ustawy emerytalnej dla ubezpieczonego urodzonego po 31 grudnia 1948 r. oraz do emerytury policyjnej istnieje podstawa prawna do pobierania obu emerytur, przy czym podwyższenia do kwoty minimalnej emerytury, po zbadaniu, że suma świadczeń jest niższa od kwoty minimalnej emerytury, dokonuje organ emerytalny wypłacający emeryturę policyjną (art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.).

Według zasad określonych w art. 15a wzrasta również emerytura dla funkcjonariusza Służby Celnej i Służby Celno-Skarbowej któremu wysokość emerytury policyjnej ustala się zgodnie z art. 15d ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.

Ad. 9 wniosku – Na jakiej podstawie prawnej został opracowany algorytm, o którym mowa wyżej?

Algorytm ten wynika z powołanych wyżej przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. oraz art. 95 ust.2 ustawy emerytalnej.

Ad. 10 wniosku – W jakim trybie wypłacane będą środki zgromadzone w OFE?

Fakt ustalenia emerytury policyjnej na podstawie ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. funkcjonariuszowi, który wstąpił do służby po 1 stycznia 1999 r. nie uzasadnia wypłaty środków z otwartego funduszu emerytalnego. Środki te - jak wskazano wyżej - nie będą usuwane z subkonta. Będą uwzględnione do ustalenia emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, tj. przy ustalaniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej dla kobiety po osiągnięciu przez nią wieku 60 lat (o ile środki tej kobiety będą wystarczające do ustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej) albo jeżeli środki te będą zbyt niskie zostaną uwzględnione w podstawie obliczenia emerytury powszechnej przysługującej tej kobiecie. W przypadku mężczyzny środki zewidencjonowane na subkoncie zostaną uwzględnione w podstawie obliczenia

emerytury z FUS, która zostanie przyznana temu mężczyźnie po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat.

Ad. 11 wniosku – Czy będzie możliwa np. wypłata jednorazowa środków przekazanych przez OFE, po uzyskaniu uprawnienia do emerytury ZUS?

Fakt uzyskania uprawnień do emerytury z FUS nie stanowi podstawy prawnej do jednorazowej wypłaty środków przekazanych przez otwarty fundusz emerytalny na subkonto w ZUS.

Z poważaniem

Departamentu Legislacyjno-Prawnego

Dominik Wójcik